

You have downloaded a document from
RE-BUŚ
repository of the University of Silesia in Katowice

Title: Eichendorff Joseph Karl Benedikt von

Author: Jacek Lyszczyzna

Citation style: Lyszczyzna Jacek. (2005). Eichendorff Joseph Karl Benedikt von. W: J. Lyszczyzna, D. Rott (red.), "Słownik pisarzy śląskich. T. 1" (S. 34-36). Katowice : Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego.

Uznanie autorstwa - Użycie niekomercyjne - Bez utworów zależnych Polska - Licencja ta zezwala na rozpowszechnianie, przedstawianie i wykonywanie utworu jedynie w celach niekomercyjnych oraz pod warunkiem zachowania go w oryginalnej postaci (nie tworzenia utworów zależnych).

UNIwersYTET ŚLĄSKI
W KATOWICACH

Biblioteka
Uniwersytetu Śląskiego

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

E

EICHENDORFF JOSEPH KARL BENEDIKT VON (1788—1857), poeta i prozaik, jeden z najwybitniejszych twórców niemieckiej literatury romantycznej.

Urodził się 10 marca w Łubowicach koło Raciborza, pochodził z arystokratycznej rodziny wywodzącej się z Bawarii. Zainteresowania literackie przejawiał od najmłodszych lat, podejmując już w dzieciństwie pierwsze próby pisarskie i prowadząc zapiski w dzienniku, zachowanym tylko we fragmentach. W latach 1801—1804 uczył się wraz ze swym starszym bratem Wilhelmem w gimnazjum we Wrocławiu, a następnie obydwaj podjęli studia prawnicze na uniwersytecie w Halle. Kolejnym etapem ich studiów był Heidelberg, który w owym czasie skupiał grono młodych romantyków. Z tego też czasu pochodzą pierwsze publikowane na łamach prasy od 1808 r. wiersze Eichendorffa, w których dochodziła do głosu wczesnoromantyczna tendencja do poszukiwania inspiracji w ludowej liryce pieśniowej. Po kilkumiesięcznym pobycie w rodzinnych Łubowicach poeta wraz z bratem udał się do Berlina, gdzie przebywał w latach 1809—1810, nawiązując liczne kontakty w środowisku literackim. Kolejnym etapem podróży braci Eichendorffów był Wiedeń, dokąd udali się zamierzając ukończyć studia prawnicze. Wśród poznanych tam osób znalazł się wybitny niemiecki filozof i pisarz epoki romantyzmu Friedrich Schlegel. W 1812 r. Eichendorff ukończył swą pierwszą powieść *Ahnung und Gegenwart*, w którą włączone były także wiersze liryczne. Utwór wydany został w 1815 r.

Ważnym wydarzeniem w życiu poety, które zaważyć miało w dużym stopniu na dalszej jego przyszłości, było wstąpienie na ochotnika do wojska w 1813 r., aby wziąć czynny udział w walce Prus przeciw armii Napoleona. W 1815 r. Eichendorff poślubił swą narzeczoną Luizę von Larisch. Zamieszkał z nią początkowo w Berlinie, następnie we Wrocławiu, aby wreszcie na dłużej osiaść

w Gdańsku. Oznaczało to zerwanie na długie lata z rodzinnym Śląskiem, do czego przyczyniło się także sprzedanie po śmierci rodziców poety zadłużonych rodzinnych dóbr łącznie z będącymi miejscem jego urodzenia Łubowicami. W latach 1817—1821 powstał najpopularniejszy utwór Eichendorffa — powieść *Aus dem Leben eines Taugenichts* (*Z życia nicponia*), wydana w 1826 r. wraz z dodatkiem wierszy poety. Łącząc w swej powieści motywy tzw. romansu łotrzykowskiego, powiastki filozoficznej i elementy baśniowe, autor tytułowym bohaterem uczynił wyruszającego w świat w poszukiwaniu przygód młodzieńca, którego jedyną umiejętnością była gra na skrzypcach. Tajemniczy świat starych zamków i ogrodów stanowi tło wątku romantycznej miłości, a motyw wędrówki łączy się z apoteozą swobody i piękna. Z kolei w 1825 r. powstała baśń dramatyczna *Krieg den Philistern*.

W 1824 r. Eichendorff wraz z małżonką przeniósł się do Królewca. Tam też powstał wydany w 1830 r. i wystawiony rok później na scenie dramat *Der letzte Held von Marienburg*. Dochodzi w nim do głosu romantyczna fascynacja średniowieczną przeszłością. Pisarz wskrzesza ją w zgodzie z ówczesnymi wyobrażeniami literackimi jako czasy bohaterstwa i rycerskiego honoru. Akcja dramatu osadzona została w krzyżackim zamku w Malborku, który poeta dobrze poznał, zabiegając o przywrócenie dawnej jego świetności. Lata trzydzieste to okres pracy nad kilkoma utworami prozatorskimi, a w 1837 r. ukazał się pierwszy tom poezji Eichendorffa zatytułowany *Gedichte*, w którym utwory podzielone zostały na 7 działów tematycznych: *Wanderlieder*, *Sängerleben*, *Zeitlieder*, *Frühling und Liebe*, *Totenopfer*, *Geistliche Gedichte*, *Romanzen*. Cztery lata później wydany został czterotomowy zbiór jego utworów poetyckich i prozatorskich *Werke*. Od 1844 r. poeta pozostawał na emeryturze, wolny od pochłaniających go dotąd obowiązków urzędnika. Zamieszkał wówczas w Berlinie, oddając się intensywnej pracy literackiej, pisząc liczne wiersze i poematy, rozprawy poświęcone literaturze oraz podejmując się także tłumaczeń, głównie z literatury hiszpańskiej, m.in. dramatów Calderona de la Barki.

Twórczość Eichendorffa zyskała już za życia poety rangę jednego z najwybitniejszych zjawisk w literaturze niemieckiego romantyzmu. Jego poezja, inspirowana folklorem i stylizowana na liryki i pieśni ludowe, niesie pochwałę radości życia, swobody, której ucieleśnieniem jest powtarzający się motyw wędrówki, gloryfikuje poezję i piękno. Jednocześnie często występują w niej romantyczny nastrój tajemniczości, wątki baśniowe, ale i kryjące

się pod nimi egzystencjalne pytania o sens ludzkiego życia. Wale-ry muzyczne jego wierszy sprawiały, że stanowiły one także źródło inspiracji dla wielu niemieckich kompozytorów, którzy do jego słów komponowali swoje pieśni, poczynając od Feliksa Mendelssohna aż po Richarda Straussa.

Choć Eichendorff urodził się na Śląsku, gdzie spędził swe dzieciństwo i dokąd powrócił przed śmiercią, nie znalazło to wyraźnego odbicia w jego twórczości. Poeta dążył raczej do uchwycenia uniwersalizmu kultury ludowej i wyrażania nastrojów niemieckiego patriotyzmu, który budować miało zarówno przywiązanie do specyfiki narodowego charakteru, jak i zwrócenie się ku historycznej przeszłości. Przywiązanie do ziemi śląskiej przejawiało się w twórczości Eichendorffa w postaci częstych motywów tęsknoty do ziemi rodzinnej i czasów utraconego dzieciństwa. Poeta, który potrafił posługiwać się dialektem śląskim, znał także miejscowy folklor i wykorzystywał wielokrotnie w swej twórczości jego wątki. Ostatnie lata życia Eichendorff wraz z żoną spędzili znów na Śląsku, w Nysie, gdzie mieszkała ich córka i dokąd przenieśli się w 1855 r. Dwa lata później, 26 listopada, poeta zmarł i został pochowany na miejscowym cmentarzu.

Bibliografia

J. von Eichendorff: *Poezje. Gedichte. Z życia nicponia*. Przekład i przedmowa A. Lam. Warszawa 1997.

R. Kincel: *Joseph von Eichendorff — wielki poeta spod Raciborza*. Katowice 1991.

Jacek Lyszczyzna

ELGOT JAN, Jan Wieniawa, Jan z Lgoty, Johannes de Elgoth, Helghoth, Eligot (koniec XIV w. — 1452), profesor i rektor Akademii Krakowskiej, prawnik, doktor dekretów i scholastyk krakowski, znakomity mówca.

Urodził się w Ligocie pod Oleśnicą, od łacińskiej nazwy miejscowości przybrał miano Elgot. Różne źródła jako rok urodzin wskazują r. 1390 lub 1398. Był synem rycerza polskiego Dobka, pieczętującego się herbem Wieniawa. W 1416 r. rozpoczął studia w Akademii Krakowskiej, uzyskując bakalaureat w 1417 r., a w 1420 r. mistrzostwo sztuk wyzwolonych. Następnie podjął